

TÖS'ÜN BAŞARILARI

Aydınlık Dergisi, 1 Ekim 2006

Yıldırım Koç

Türkiye Öğretmenler Sendikası TÖS'ün üye sayısı 1966 yılı Temmuz ayında 21 bindi. Bu tarihte Sendika'nın 252 şubesi vardı. 1967 yılında üye sayısı 45 bine, şube sayısı 442'ye yükselmişti. 1969 yılı Temmuz ayında ise 500 şubede 60 bin eğitim çalışanı örgütlüydü. 15 Ağustos 1970 tarihli TÖS Gazetesi'nde 72 bin üye olduğu belirtilmektedir. Diğer taraftan, 5 Mart 1973 tarihli kayyım raporunda üye sayısının 64.133 olduğu ifade edilmektedir. Halim Akgöl'ün bu dönemin TÖS yöneticileriyle yaptığı görüşmelere göre ise, bazı şubeler üye aidatlarının mümkün olduğunca az bölümünü genel merkeze gönderebilmek için üye sayılarını düşük göstermektedir ve TÖS'ün gerçek üyesi sayısı 90 – 100 bin dolaylarındadır.

TÖS, üye sayısının yüksekliğinin ötesinde, üye kitlesini harekete geçirebilen bir örgüttü ve Türkiye tarihinin ilk genel grevini başarıyla gerçekleştirdi.

TÖS, TÖDMF'nun (Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu) köklerinden geliştirdi; ancak farklı bir dönemde farklı politikalar uyguladı. TÖDMF'nin yerinden yönetimi (ademi merkezîyetçi) yapısı yerine, merkezîyetçi yani güçlü bir yapı oluşturdu. TÖDMF'ye bağlı yerel öğretmen derneklerinin üyelerinin önemli bir bölümü, öğretmen lokallerinde mesleki dayanışma nedeniyle bir araya gelmiş insanlardı. 1963 yılında TÖDMF içinde 317 derneğe bağlı 41 bin üye varken, 20 Şubat 1963 Büyük Eğitim Mitingi'ne 14 bin kişi katılmıştı. Bu sayı, günün koşulları içinde, önemli bir başarıydı. TÖS'ün üye sayısının yaklaşık 60 bin olduğu 1969 yılında Büyük Öğretmen Boykotu gibi radikal ve riski büyük bir eyleme ise 109 bin öğretmen katılmıştı.

1965-1971 döneminde solcu kimliği ile en geniş katılımlı eylemleri gerçekleştiren demokratik kitle örgütü, TÖS'dür. DİSK 1967 yılında kuruldu. DİSK'in bu yıllarda en önemli eylemi, kendisinin başlattığı ve ancak denetiminden çıkan 15-16 Haziran 1970 protesto gösterileridir. TÖS'ün 2 Şubat 1969 Balıkesir Öğretmenler Yürüyüşü, 1970 yılı Kasım ayında Mersin Öğretmen Yürüyüşü, 4 Ocak 1971 tarihinde Eskişehir Öğretmen Yürüyüşü'nün yanı sıra, 15 Şubat 1969 günü Ankara'da gerçekleştirilen ve yaklaşık 40 bin kişinin katıldığı Büyük Eğitim Yürüyüşü ve Türkiye tarihinin ilk genel grevi olan Büyük Öğretmen Boykotu (15-18 Aralık 1969) vardır.

TÖS, 15 Şubat 1969 günü Ankara'da Büyük Eğitim Yürüyüşü'nü düzenledi. Yürüyüşe, öğretmen örgütlerinden 21.400 kişi, diğer kuruluşlardan gelenlerle birlikte toplam 40.000 kişi katıldı.

15-18 Aralık 1969 günleri gerçekleştirilen Büyük Öğretmen Boykotu ise gerçekte yasadışı bir genel grevdirdi. Bu genel grev, 15-16 Haziran 1970 olaylarından da, DİSK'in 16-19 Eylül 1976 DGM Direnişi'nden de daha etkili ve başarılı olmuştur.

Dört günlük Büyük Öğretmen Boykotu'na 109 bin öğretmen katıldı. Bunların 88 bini bu eyleme dört gün süreyle katılırken, 12.100'ü ilk gün katılmayıp, daha sonraki üç gün eylemdeydi. 9.500 öğretmen ise birinci gün boykota katılmasına karşın, diğer günler eylemde yoktu. Boykota hiç katılmayan öğretmen sayısı ise 47 bindi. Eyleme katıldıkları için 50.300 öğretmen hakkında kovuşturmayla gidildi. Bunların 19.250'si takipsizlikle sonuçlandı. 2.118 öğretmen açığa alındı. 65 öğretmen bakanlık emrine alındı. 45.520 öğretmene maaş kesimi cezası, 3.900 öğretmene kıdem indirimi cezası verildi. 590 öğretmen bir başka ile sürgün edildi. 6.600 öğretmen ise il içinde bir başka yere atandı. 400 müdür görevden alındı. 1200 öğretmene derece indirme cezası verildi. 11 kişi ihraç edildi. TÖS, boykot nedeniyle açığa alınan veya görevden el çektirilen öğretmenlerin ücretlerini ödedi

TÖS, 624 sayılı Devlet Personeli Sendikaları Yasası uyarınca kurulan memur sendikalarının en büyüğü ve en etkili oldu. TÖS'ün gücü ve etkisi, memur konfederasyonlarınınkinden bile

fazlaydı. TÖS'ün bu başarıları, aralarında bazı öğretmen örgütlerinin de yer aldığı bir cephenin iftiralara ve saldırılarına karşın gerçekleştirildi. Bu yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı çok sayıda TÖS üyesinin görev yerini sürgün amaçlı olarak değiştirdi; birçok TÖS'lüyü cezalandırdı. Bazı öğretmen sendikaları ise farklı anlayışlara sahipti ve TÖS'ü zayıflatmak için büyük çaba gösterdi.

TÖS'ün belki en önemli eksikliği, öğretmenlerin gerçekte işçi sınıfının bir parçasını oluşturduğu bilincine varamamasıydı. Bu yıllarda solda hakim olan anlayış, devlet memurlarını küçük burjuvazi içinde değerlendirmektir. Bu anlayışın hakim olduğu koşullarda TÖS yöneticilerinin, öğretmen ve genel olarak eğitim çalışanları kitlesini işçi sınıfı içinde değerlendirmelerini beklemek de haksızlık olacaktır.